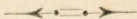

Mati Božja Bistriška.

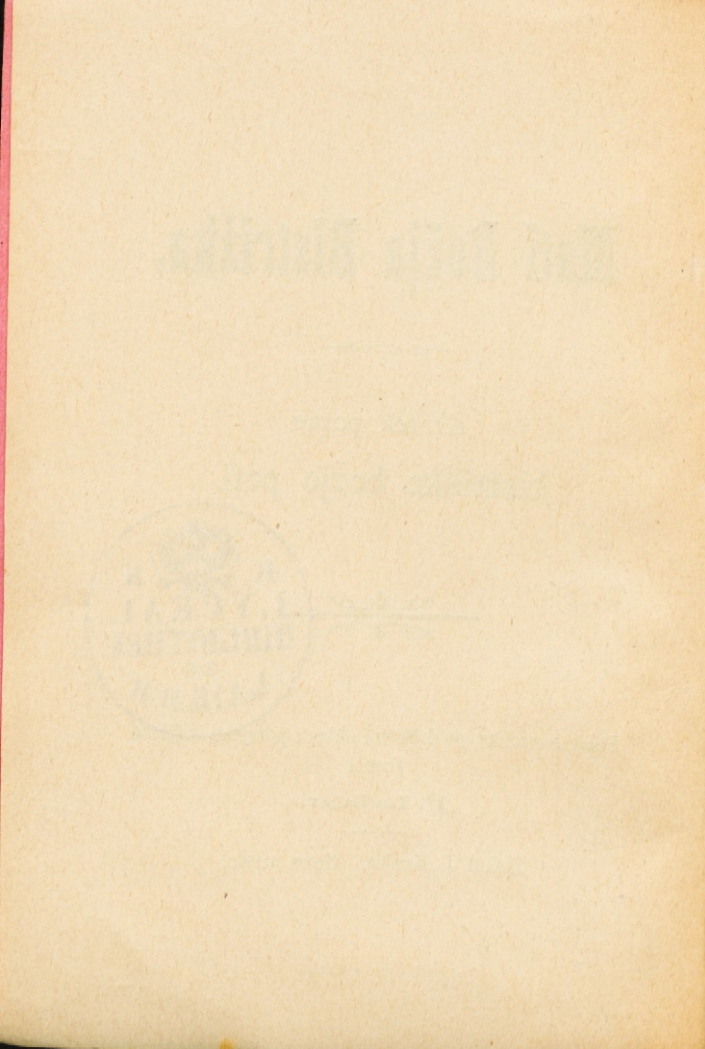
Kratek popis
bistriške božje poti.

Poleg hrvatske, po duhovni oblasti potrjene knjižice
posnel

P. Ladislav.

Tiskal J. Krajec. Novo mesto.

Začetek svetišča Bistriškega.

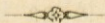
Koliko je časa temu, kar ta čudodelna podoba Matere Božje obstoji, in odklej je na glasu vsled premnogih čudežev, to se ne dá določiti; vse to je temno. — Dvoje pa je znano: Prvič, da je podoba zelo stara, ker omenjajo se sledi že v šestnajstem stoletju. Drugič, cerkev Bistriška ni bila precej od začetka ob enem sedež Matere Božje, ampak čudodelna podoba je prišla od drugodi.

Kar se tiče prihoda čudotvorne podobe v Bistvo, imamo sporočilo l. 1688. — Takratni župnik bistriški Andrej Ivšić je z velikim trudom nabiral podadke za ta čudotvoren kip (podobo), in kar je našel, verjetno je to-le:

Čudodelna podoba Matere Božje je bila nekdanj v lepi kapelici na „Vinskem Vrh“, kake pol ure daleč od Bistrice. Okoli polovice šestnajstega stoletja so pridrli divji Turki od vseh strani iz Ogerskega na Hrvatsko. Čeravno so Hrvatje hrabro odbijali navale Turkov od svoje domovine, vendar se niso mogli obraniti prevelike sile sovražnikov. Težke so bile tistih dnij skušnje za našo revno domovino. Kamor so pridrli turški konjiki in vojaki, gorela so mesta in vasi, hudo trpeli prebivalci na najhujši način, cerkve opustošene; jemalo, odnašalo, ropalo se je vse, kar je bilo količkaj vrednosti. Tako ropajè in požigajè so prišli Turki do Konščine, ki je stala pod vinskim brdom „Vinski Vrh“? Tu jih je čakal slavni hrvatski vojskovodja N i k o l a j Z r i n j s k i l. 1545. Začela se je huda, krvava bitka. Na jedni strani divje turške trope, na drugi strani mala, pa hrabra

vojska hrvatska. Hrabro so jih čakali, pa še hrabrejše so jih odbijali Hrvatje. Toda nazadnje so se morali Hrvatje pred številnejšim in močnejšim sovražnikom umakniti. Da pa bi plenujoči Turki ne onečastili podobe Matere Božje, ki je že takrat bila na glasu „Čudodelnica“, prenese jo takratni župnik Bistriški v sedanjo, takrat še malo cerkvico, v Bistri, in jo zakoplje nekje pod korom. V kratkem času je župnik umrl. Po njegovi smrti se je zgubil sled čudotvorne podobe.

O tem se je ohranilo ustmeno sporočilo med narodom, ki pravi, da je Majka božja nekdanj bežala pred Turkom in se skrila nekje v češpljevem vrtu (v šlivniku*), in od tega ima ime Bistriška.

*) Lepe plave češplje (slive) imenujejo Hrvatje Bistriče.

II.

Čudodelna podoba najdena, pa je spet zmanjka.

Prav dolgo, misli se celih štirideset let, je ostala v zemlji zakrita ta svetinja. Nihče ni vedel zánjo; ali med ljudmi je bila v spominu. Pa dobri Bog ni hotel, da bi bilo ljudstvo oropano tega drazega zaklada.

Sledeči župnik, Lukač po imenu, iskal je podobo skrbno povsodi, toda nikjer je ni mogel najti; iskal je in iskal, naposled se mu vendar posreči, da jo najde. Nekega večera hodi okoli cerkve in moli angeljsko češčenje; kar zagleda skozi cerkveno okno nenavadno svetlobo. Začuden, kaj bi moglo to biti, stopi v cerkev, in kaj vidi? Žarki prodirajo pod korom in prodirajo skozi kor. Drugi dan zjutraj dá na istem kraji kopati in najde željno iskano podobo Matere Božje, dobro ohranjeno, nepoškodovano.

To se je zgodilo leta 1588.

Z velikim veseljem in slavljenjem je bila podoba vzdignjena na dan in prenešana na altar, ter izpostavljena ljudstvu na javno čiščenje; ljudstvo je že takrat precej jelo zbirati se okoli nje, iskaje tolažbe pri svoji varhinji.

Na žalost pa je jela ta pobožnost v kratkem času pešati. Ljudstvo je sicer še dohajalo, ali vedno manj številno, brez navadnih slovesnostij, dokler je nazadnje popolnoma nehalo — in romanje izostalo. Temu so pripomogle mnoge takratne okolišine. Brž ko ne, zavoljo nevarnosti, ktera je v tistem burnem času grozila, zazidali so okoli l. 1650. čudodelno podobo v cerkveno okno tako, da se je iz zida samo obraz videl in težko poznaval. — Pozabilo se je na čudodelno podobo Matere Božje; pozabilo se dolgo in dolgo. — Prenehalo je romanje; toda prenehali so tudi čudeži, in vsahnile

so razne milosti, ktere je Bog preje v toliki meri delil na tem mestu. Solnce milosti božje je zašlo, in videti je bilo, da nikdar več ne bo vzšlo. — Kar naenkrat Bog v svojih večnih, nedosegljivih sklepih odloči drugače. Čudodelna podoba je prišla zopet na dan. —

III.

Skrivnostna prikazen.

Bilo je ob času bistriškega župnika Petra Brezariča. Spomin na čudodelno podobo oživi na novo. Oživel je po naslednjem čudeznem dogodku:

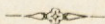
Prvo nedeljo meseca vinotoka (oktobra) je imel omenjeni župnik slovesno službo božjo. Po dovršeni pridigi obljubi ljudem (ne brez božjega migljeja), da bode jim naslednjo nedeljo, ki je bila ob enem „Mlada nedelja“, v pridigi povedal nekaj,

kar še niso nikdar slišali. Naslednjo nedeljo se je zbrala velika množica ljudstva v cerkvi. Župnik je imel pridigo o čudovitem življenji sv. Frančiška Serafinskega. Po takratni šegi in navadi so se razglaševale s prižnice molitve, prošnje in obljube ljudstvu. Med drugimi, ki so donášali prošnje, spne se na prižnico tudi žena čudovite lepote, oblečena v plavo obleko, poda župniku voščeno svečo (duplir), rekoč: „Molite z ljudstvom za mene, da dobim vid.“ To slišati župnik, se jako začudi, da prosi žena za vid, ktera je zdrava in prišla na prižnico brez kake pomoči, sama odšla in se zgubila med ljudstvom.

Po dovršeni službi božji, ko se je ljudstvo razšlo, napoti se župnik na kosilo v grad Maleničev v Podgradju. Med potjo začne s svojim služabnikom razgovor na skrivnostno ženo, ktero je videl zjutraj v cerkvi. Ko sta bila še v razgovoru — glej! na

potu pred njima je tista prikazen. Da bi jo od bližej videl, požene konja, toda prikazni v trenutku zmanjka spred oči.

Ta skrivnostni slučaj, dogodek, se je naglo raznesel med ljudstvom. Vse je vprašalo, kaj je ta prikazen? Zakaj je prosila za vid? — Prevladalo je splošno mnenje in splošna vera, da je bila to blažena Devica Marija, ki je želela, da njena čudotvorna podoba zagleda svitlobo belega dne, da pride zopet na svetlo. Želja skrivnostne prikazni se kmalu spolni.

IV.

Čudodelna podoba pride zopet na dan.

Ni dolgo trajalo, čudotvorna slika Matere božje bistriške se je našla, in sicer po prizadevanji slavnega škofa zagrebškega, Martina Borkoviča.

Po smrti župnika Petra Brezariča je postal Ivan Molitoris, župnik bistriški. Ta pride pri neki priliki obiskat škofa zagrebškega. Pri obedu (kosilu) vpraša med razgovorom škof navzoče, ktera božja pot na Hrovaškem se najbolj obiskuje. Jedni so imenovali to, drugi drugo. Na to vpraša škof župnika bistriškega, je li se še v njegovi cerkvi nahaja slika ali podoba Matere Božje. Molitoris pravi, da mu taka podoba ni znana. Na to začne škof pripovedovati, kako se je še v njegovih mladih letih, ko je hodil še v šolo, premnogo romalo na Bistrice, in kako je tudi on sam, z mnogimi drugimi bosonog hodil na Bistrice k podobi Matere Božje. Škof, trdo prepričan, da se mora ta slika (podoba) še zmiraj nekje v cerkvi nahajati, pošlje precej z župnikom bistriškim kanonika in varha zagrebške cerkve, Stoklasa, da poišče zavrženo podobo Matere Božje. In res!

ko so neko soboto marljivo preiskovali po cerkvi, našli so čudodelno podobo zakrito v zidu. — To se je zgodilo leta 1684. —

Slavljenja in veselja vsled najdbe ni bilo ne konca, ne kraja. Podobo so postavili na véliki altar, in na tem mestu je ostala do današnjih dnij. Od tistega časa se je raznesel glas o čudodelni podobi na široko in daleč, in odslej se zbira ljudstvo trumoma okoli te svetinje. In ti shodi so dan na dan tem večji, kolikor več čudežev se je zgodilo na priprošnjo nebeške kraljice.

Izmed mnogih čudežev navedemo samo dva :

Bistriška župljanka (farana), Magdalena Pavlec po imenu, je imela petletno hčerko, ki je bila od poroda sem na rokah in nogah tako slabotna in pohabljena, da se ni mogla sama brez tuje pomoči z mesta nikamor premakniti. Precej po odkritju čudodelne podobe obišče hišni prijatelj župnik svojo farano ;

pripoveduje jej, kako so našli in prenesli podobo in jej svetuje, naj bi dete zaobljubila Materi božji in vse upanje stavila na-njo.

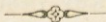
Bogoljubna žena uboga svèt svojega pastirja. Žive vere in zaupanja na pomoč blažene device Marije bistriške zaobljubi svojo hčerko. Drugi dan, v nedeljo, prinese jo v cerkev. Po službi božji začne plaziti po kolenih, noseča dete na rokah, ter goreče prosi Boga, naj bi po obljudi matere Marije skazal svoje usmiljenje nad njeno revno sirotico. Ko je obšla tretjikrat okoli altarja, zakliče dete v naročji: „Mama, pusti me, jaz idem sama.“ Mati spusti dete na tla, in hčerka skaklja čisto zdrava okoli altarja, kakor ko bi ne bila nikdar bolna. — Pričujoče ljudstvo spozna čudež; časti mogočnega Boga, in zahvaljuje se ljubezni preblažene Device Marije.

Glas o tem čudovitem ozdravljenju se je hitro raznesel na široko, po hišah bornih,

po palačah bogatašev. Vse je pripovedovalo, popraševalo, od veselja in ginjenja jokalo. — Dalje in dalje se je širil glas o svetišču Bistriškem; a najbolj ga je povzdignil dogodek v Kaniži.

V mestu „Kaniža“, ki je bila takrat pod turško oblastjo, je tičalo sedmero krščanskih sužnikov v ječi, brez vsakega upanja, da bi se mogli kedaj rešiti turške sužnosti. Tisto soboto, ko je bila odkrita čudodelna podoba, prikaže se jim okoli polnoči Marija in jim reče: „Ne bojte se sinki; danes je na Bistrici moja podoba zagledala beli dan, pritecite tje v zaupanji k meni, in vi bodete rešeni.“ Ko so se zbudili iz sanj, pokleknili so, in na kolenih so se obljubili Majki božji bistriški. In glej čudež! na enkrat jim padejo z nog težki okovi, jetniška vrata se sama odprejo, in umaknili so se turške sužnosti. Prišli so srečno v Legrad; pripovedovali celi dogodek mestnemu zapo-

vedniku, in šli ž njim na Bistrico, hvalili in častili Boga vsegamogočnega in pa močno pomočnico Marijo Bstriško.

V.

Pobožnost proti čudodelni podobi raste.

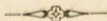
Rimski papeži obdarujejo Bistriško božjo pot z posebnimi pravicami (privilegiji).

Glas o teh in drugih mnogih čudežih se naglo razlega po širnem svetu, kakor bi ga gnala burja. Odslej postane čudotvorna slika pritekališče vsem, kateri so bili v telesnih ali dušnih potrebah. Velike trume romarjev so hodile od blizo in od daleč. Od leta do leta se je množilo romanje. Spolnile so se besede prerokove: „Odslej me bodo blaženo imenovali vsi narodi.“ Veliko šte-
vilo čudežev in prejetih milosti pa je bilo dokaz, kako milo in ljubo je bilo Materi Božji uslišati molitve in obljube molečega

in prosečega ljudstva, in jih pokladati v naročje svojega sinú božjega.

Ta pobožnost se je zvedla tudi v Rimu, ter je rimska cerkev Bistriško romanje obdarila z mnogimi cerkvenimi predpraviciami (privilegiji). Da pobožno ljudstvo zamore udeležiti se tem večih duhovnih dobrot, zaprosi župnik Bistriški Pavel Jurak, sveti prestol rimski, da obdari svetišče Bistriško z dragocenim blagrom svetega odpustka. To prošnjo je rad uslišal sveti Oče papež Benedikt štirinajsti, ter podeli obilni odpustek vsakemu, kdor bo pobožno obiskal podobo Matere božje, se tamkaj skesano spovedal, prejel sveto obhajilo, ter ondi molil za povišanje svetá, cerkve, za ponižanje njenih sovražnikov in za spreobrnjenje krivovercev. — Ta odpustek se zamore dobiti vsak dan celega leta. — K tej predpravici dopusti sledeči papež Klemen trinajsti na prošnjo tistega župnika, da se pri

tej podobi slobodno vpelje bratovšina sv. škapulirja. Ta svečanost se opravlja vsako leto na prvo nedeljo po sv. Jakobu in sv. Ani.

VI.

Povekšanje in olepšanje cerkve.

Dobrotniki svetišča bistriškega.

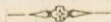
Ker je bila čudodelna podoba v začetku postavljena v malo, neznatno cerkvico, kaj torej čuda, da je s časom ta cerkvica postala pretesna, premala za toliko ljudstva, ki se je shajalo. Treba je bilo torej, da se prenaredi in povikša na tem večjo slavo božjo in čast matere Marije. Pri vsem siromaštvu je pobožno ljudstvo zmiraj donašalo milodarov in prizadevalo se, da po zmožnosti obdaruje podobo Marijino. Zlasti torej z onimi darovi, ktere so romarji znašali na Marijin altar, začeli so cerkev po-

Posebno skrb in prizadevanje za Bistriško cerkev sta pokazala dva vredna duhovna, namreč Pavel Gojmerac, opat in kanonik zagrebški, in pa Pavel Jurak, kanonik kapitola čazmanskega, oba bivša župnika v Bistri. Prvi je dal celo cerkev preslikati; naredil je zidano ograjo okoli cerkve, ograjo je okinčal s slikami, predstavljajočimi čudeže, in je znova napravil župniško stanovanje. — Drugi je prenovil celo cerkev in župnišče zunaj in znotraj in sploh vse preskrbel, kar je bilo potrebno za vzdržavanje in pospeševanje pobožnosti. Zlasti je zaprosil rimsko stolico, da se ona božja pot obdari z novimi predpraviciami (privilegiji).

Razun teh kratko omenjenih dobrotnikov so tudi mnogi drugi prinašali obilne darove za cerkev, da se bivališče kraljice nebes in zemlje tem krasneje olepša. — Vse to nam pa pričuje, s kolikim češčenjem, s

koliko ljubeznijo so bila napolnjena plemenita srca krščanska do blažene Matere Božje Bistriške.

Cerkev bistriška, kakor je stala do l. 1880, je bila toraj predelana in olepšana l. 1711. O tem je pričal lok, ki deli svetišče (presbiterium) od druge cerkve. Na tem se razločno bere: *Nos cum pia prole benedicat Virgo Maria*, ali pa slovenski: „S svojim božjim sinom naj nas blagoslovi Devica Marija“, l. 1711. — Tudi po tem se je popravljalo in kinčalo, zlasti pod obema, gori omenjenima župnikoma, kterima se mora po pravici prišteti v zaslugo vse, kar se je lepega in znamenitega moglo videti v stari cerkvi bistriški.

VII.

Požar cerkve.

Podoba Marijina čudno ohranjena.

Nastopilo je leto 1880. Tega leta je zapretila čudodelni podobi še enkrat strašna, silna nevarnost.

Bilo je to osodne noči po Veliki maši. V cerkvi je nastal ogenj; je-li po nepaznosti romarjev ali po kakej drugi nesreči, to se ne vé. Goreti je začelo najprej pri altarju sv. Ane. Predno so na glas zvonala ljudje na kraj nesreče pritekli, bili so trije altarji že skorej do tal zgoreli. Silni plamen je lizal na vse strani; valil se je po cerkvi kakor morje. Pa kaj je bilo med tem s čudodelno podobo Matere Božje? Čujta čudo! Ko so bili trije altarji že v pepel spremenjeni, drugi v plamenu, okna okoli in okoli od vročine popokana, ko so bile piščali pri orgljah se že stopile, prižnica

zgorela, z eno besedo, ko ni bilo nič v cerkvi celega ostalo od divjega plamena — stal je jedini véliki altar s čudotvorno podobo sred tega plamenenega morja nedotaknjen. Sèm kaj, do prestola čudodelne podobe se ni drznila sila ognja, niti njegov žar. Kdo bi tukaj ne poznal mogočnosti božje? Kdo ne vidi tu moči roke božje?

Ko je bil ogenj zadušén, snamejo podobo z altarja, ter jo neso zarad večje varnosti v samostan milosrdnic (usmiljenih sester) še tisto noč, dokler se cerkev osnaži in popravi vsaj za silo.

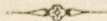
Glas o tej nesreči se naglo raznese. Silno veliko ljudij prihruje od blizu in daleč tje, da se prepričajo z lastnimi očmi in vidijo na čuden način rešeno podobo Marijino.

Tretji dan po nesreči ima se podoba zopet prenesti v cerkev. Ta prenosba je bilo pravo slavljenje na čast Božje porodnice; z nepopisnim veseljem, z gorečo pobožnostjo

je narod spremljal to svečanost. Ko se je domač župnik prikazal na vratih, noseč v rokah podobo, je vse vzdihnilo iz globočine srca, vsakega lice je bilo rosno solzá veselja. Med gromenjem topičev in med zvonjenjem miloglasnih zvonov bistriške cerkve krene silno velika procesija proti cerkvi. Duhovnik zapoje lavretanske litanije in iz brezštevilnih grl ljudstva odmeva: „Prosi za nas Boga“. Ko privre procesija v cerkev, postavijo podobo na njen prestol. Župnik opravi slovesno sveto mašo — in zapoje zahvalnico:

„Te Deum laudamus“ —

„Tebe Boga hvalimo“.

VIII.

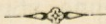
Obnovljenje cerkve.

Ker je stara cerkev v teku časa postala slaba in pretesna, videli so že zdavno potrebo, da se zopet povekša in prenaredi. Toda razne okolnosti, zlasti pa pomanjkanje denarja, je bila stara navadna tužnja, žalostna pesem, da se zaželjeni cilj dolgo ni dosegel. Res, posamezni človek sam ob sebi malo zamore. Ali kedar odločni, umni duh na čelo stopi, premaga vse zapreke. Bistriško župnijo je nastopil l. 1875. veleučeni mož, Dr. Juraj Žerjavič. Prva njegova skrb je bila, da spolni dolgotrajno željo svojih prednikov o popravi Marijine cerkve; zato je sposloval potrebno dovljenje cerkvene in politične oblasti in pričel obnavljanje cerkve l. 1879. Delalo se je nevtrudno skoraj štiri leta. Z velikimi skrbmi in težkimi žrtvami je bila dogotov-

ljena velikanska cerkev, kakor jo vidimo danes. — Pa koliko je stala cela obnova in popraviljanje? Potrošenih je po vsem do dvesto tisoč goldinarjev. To so milodari, ki so jih znašali romarji Materi Božji na altar; pa pokojni opat in župnik bistriški Mirko Tumpič je vestno čuval in prilagal marljivo krajcar do krajcarja, da je zapustil svojemu vrednemu nasledniku lepo svoto, s katero je on, ne boječ se truda, ne lastnih žrtev, dosegel svojo svrho, premagal vse zapreke, in to delo naglo in srečno dovršil.

Celo stavbo je vodil mojsterski stavbar prestolne cerkve zagrebške, podjetnik Herman Bollé. V prenovljeni cerkvi se je začela služba božja na Veliki četrtek leta 1882., ko je bila po domačem župniku blagoslovljena. Slovesno posvečenje altarja je opravil sam kardinal in nadškof zagrebški Josip Mihalovič na dan 3. junija leta

1883. Pri tem svetem opravilu so bili navzoči: Predstojnik bogočastnega oddelka Ivan Vončina, véliki župan zagrebški Vardjan, nekaj kanonikov iz Zagreba, 40 duhovnikov in več uradnikov. In naroda se je sešlo od vseh strani ogromna množina. Bila zastopana cela Hrvatska, došli so bratje Slovenci iz Kranjske in Štajerske in mnogi iz Ogerske.

IX.

Opis svetišča bistriškega, kakeršno je sedaj.

Razglejmo si sedaj cerkev samo; poglejmo si prostorne svete dvore, v katerih stanuje sedaj čudodelna podoba Matere Božje Bistriške.

Bistrica je obkoljena od vseh stranij s holmci, zato se cerkev niti ne vidi, dokler ne dospemo prav na mesto. Prostrani trg pelje s severne strani do cerkve, ktera

stoji na malem hribčku. Z jedne in druge strani trga zavzemajo ob času shoda pristoje trgovski šotori, v katerih se prodajajo romarjem knjižice, podobice, medalije in druge malenkosti, koje romarji kupujejo, da se z njimi okinčajo in svojim domačim darujejo. — Cerkev sama je okoljena z obzidjem, jedino pročelje gleda odprto proti zapadu. Od tržne strani na levo cerkve se vzdiguje lepa jednonadstropna stavba. Pod njo se prostorna glavna vrata (portal), ki držé na prostor pred cerkvijo. Od te stavbe se začne dolgo zidovje (lope), ki se na stebri vleče okoli cerkve ter se sklene na desni z župnim dvorom (farovžem). To zidanje s svojimi mnogobrojnimi majhnimi stolpi daje celi stavbi jako milovidni pogled. Pod tem zidanjem spodej so namestene spovednice, zgoraj pa so prirejena stanovanja za duhovnike. Pod zidanjem se vrstijo velike slike — 22 jih je — predstavljajoče

čudeže, ki so se zgodili na priprošnjo blažene Marije Bistriške. Te slike je izvršil lepo domači umetnik Ferd o Quinquerec. Pred temi slikami stoje celi dan romarji; eden jih razlaga drugemu: To je za pobožne romarje prava zabava. Z leve in desne strani pred cerkvijo stoji na obeh straneh po jedna odprta kapelica na vitkih stebrih. S svojim jednotnim pa lepim slogom vzbujata pozornost vsakega. Jedna je posvečena sv. Katarini, druga sv. Jožefu, ženinu blažene Marije in patronu cele katoliške cerkve. Tu in tam se berejo ob času velikih shodov maše, da so tudi tisti romarji pri službi božji, katerim ni prostora v cerkvi.

V sredini se vzdiguje cerkev sama. To je krasna stavba; čim dalje jo premotruješ, tem lepša se ti kaže. Pred cerkvijo je prizidan lep preddvor. Iz njega se vzdiguje visoko in prekrasno pročelje in se zvršuje z velikim kamenitim križem; v sredini pro-

čelja je veliki zvezdi podobno okno (roseton). Zraven sta na jedni in drugi strani podobni sv. Petra in sv. Pavla, vsaka pod svojo strešico, vrhu njih pa podoba Božje porodnice, ki ima v naročju božje dete. Vse to dela prav lepo skladno celoto.

Na levi pri glavnem vhodu je na cerkev pritisnjen visok stolp. Špičasti vrh krije pobarvana kroglja s križem. Nad vhodom v stolp je narejena velikanska podoba sv. Krištofa z Jezuščkom na ramah. Sklesal jo je mojsterski kipar stolne cerkve zagrebške Dragotin Morak.

Ako pogledamo cerkev od strani, zapazimo, da ima samo dve ladiji, srednjo in stransko levo. Ona je z nekaj utisnjenim zidom razdeljena na dvoje, kar od zunaj dela nekako ogljasto globočino (udubino). V tej kotlini se nahaja vzvišen prizor na Kalvariji. Križ z razpetim Odrešenikom, pod njim stoji blažena Marija, Marija Sa-

loma, apostelj Janez, vojak Longin, in v sredi kleči spokornica Magdalena. — To skupino je izvršil ob enem tistega leta (1894) prof. Morak, ter zamenil stari leseni, že precej prhli križ.

Iz lepega preddvora se pride v cerkev skozi troje vrat. Milovidni pogled se odpre po celi cerkvi že od daleč; pa precej se obrne oko na véliki altar, ki je srce in središče vsemu, kar je v cerkvi.

Véliki altar je izdelan ves iz kamena in sicer domačega, ki se lomi okoli Vinice. Na dolgi in jako široki mizi se vzdiguje tabernakelj, kronan s križem na vrhu. Nad vraticami tabernaklja je razgrnil angelj svoja krila, s katerimi drži mizico za presveto Rešnje Telo, kedar se izpostavlja pobožnemu ljudstvu na počesčenje. Na višino altarja se spenjajo štiri stebri sivega mramora, z velikimi glavicami, po dva na vsaki strani.

Precej visoko nad altarsko mizo sta postavljena apostola sv. Peter in sv. Pavel, vsak med dvema stebroma; zadnji drži meč, prvi zlate ključe v roci, kakor da bi stala na straži, da čuvata podobo Matere Božje Bistriške, ki sedi veličastno med njima visoko nad altarjem v sredi, obdana s sijajnim oblakom v podobi srca. Podoba je ogrnjena z obleko. Nekdaj je stala na altarju brez obleke; pozneje so začeli oblačiti podobo z obleko raznih barv — menda s pobožnim namenom, da pokrivajo od starosti že trhlo telo; samo obraz čudodelne podobe je dobro ohranjen in je črn. To je ali znamenje starine ali pa je bil od začetka črno pobarvan. Mnoge podobe Marijine se barvajo namreč črno, po besedah sv. pisma: „Črna sem pa lepa“ (Vis. pes. 1. 4.), ktere besede sv. cerkev obrača na Marijo. Enaka je tudi v Loreti. Lice jej je čisto in lepo; nihče ga ne more gledati

od blizu, da bi ga ne ganil ta mili pa resnobni obraz, nebeški pogled; na glavi ima zlato krono, okoli krone se vije venec sedmerih zvezd; v naročju drži božje dete. Veličastnost, ki odseva z lica blažene Device in oni živi izraz očij božjega deteta napolnuje grešnike s strahom, plašljive z udanostjo in zaupanjem, pravične pa s sveto in živo gorečnostjo. Čisto vrhu altarja je prestol, na katerem sedi Bog Oče, blagoslavljaoč z desnico ljudstvo, ki časti mater Sina njegovega. Tik pod nogami so zapisane besede: „Ave Marija — Češčena Marija“. — altar je res prečudno lepo delo.

Za velikim altarjem so tri lepo barvana okna; srednje je manjše in okroglo; na njem se vidi sladko Ime Jezusovo. Oni dve drugi pa sta veliki in podolgaste oblike; levo kaže sv. Joahima in Ano, desno ima sv. Jožefa in Marijo. — To je dar vrlega domačina župnika Dr. Jurja Žerjaviča.

V svetišču ob steni stoje kakor iz zemlje izrasli stebri; na njih se vzdiga na vsaki strani altarja oratorij. Po trije stebri so zvezani z lokom, na katerih se nahaja po jeden evangelist.

Ko smo si razgledali svetišče z velikim altarjem, pojdimo dalje in razglejmo si še drugi del cerkve. Če se obrnemo proti velikim vratom, vzdiguje se daleč doli na dveh stebrih pevališče (kor). Na koru sta postavljeni ob stenah dve veliki omari, zvezani z galerijo; v teh omarah so složene velike orglje, in med omarama ravno za hrbtom orgljavca se je po sredi razcvetla ogromna roža; to je v obliki zvezde naslikano okno, s podobo spremenjenega Odrešenika na gori Tabor. Prava naslada (sladkost) je gledati od altarja kor in orglje. Ali kedar se one res oglasé, s kolikim miljem napolnujejo dušo in srce. Včasih pojo s tihim glasom, kmalu za tem zopet z moč-

nejšim; včasih gromé in šumé gromovito ter dramijo srca poslušalcev; vselej jim je glas mil in ugoden. — V sredi nad ladijo upira se na stene višnjev obok (svod); na oboku se bliskajo zlate zvezdice, po rebrih in lokih so nasejani okraski in kinči.

Znamenite so še tri velike slike visoko gori na steni med srednjo in postransko ladijo. Predočujejo nam tri važne dogodke iz življenja Marije.

Na prvi sliki pri koru vidimo blaženo Devico, ko moli v svoji skromni sobici in prejema pozdrav angelja Gabrijela. Vdala se je v voljo božjo in je po moči svetega Duha postala Mati Božja.

Na drugi sliki se nam prikazuje Marija kot skrbna mati. Cele tri dni išče s svojim zaročnikom Jožefom zgubljeno dete v Jeruzalemu. Ko ga najde slednjič v cerkvi, v hiši božji, vpraša ga skrbna mati: „Sin, zakaj si nama to storil?“

Tretja slika pa nam predstavlja veseli in srečni dogodek, kako je Marija s telesom in dušo vzeta v nebo. V sijajnem oblaku se Mati Božja vzdiguje v nebesa. Apostoli jo z očmi spremljajo. Njej pridejo naproti angelji in vsi kori nebeški. Marija upira oči proti nebesom, na licu pa se jej bere sreča in blaženost. — Vse tri slike so delo umetnika Ferda Quinquerca.

Razven velikega altarja sta še dva manjša v cerkvi, in sicer v stranski ladiji: Altar sv. Ane in sv. Križa. Res sta majhna in prosta, pa prav okusna in ljubeznjiva.

Kipa sv. Ane nam kaže častno, pobožno staro ženo, ki v rokah drži knjigo, iz ktere se je učila Marija strahu božjega in vsake čednosti. Oči in

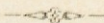
Altar sv. Križa predstavlja velik dogodek na Kalvariji. V sredi se vzdiguje križ, na njem visi Odrešenik, pod njim stoji Mati Marija v bridkosti in žalosti; oči upira

v trpečega Odrešenika, kakor bi hotela reči : „Ne štedi Sin življenja svojega, usmili se, usmili padlih otrok Adamovih!“ Tukaj je tudi sv. Janez, ljubljeneec Gospodov. Kako poln žalosti gleda božjega učenika, trpečega na križu!

Pred temi altarčki se ljudstvo rado zbira, ne samo za sv. obhajilo, ki se v velikih shodih tukaj deli, ampak tudi na posebno pobožnost. — Pred sv. križem zlasti zvečer, ko goré sveče, molijo in pojó romarji na čast Jezusu križanemu. — Pred sv. Ano zopet pobožne žene klečé po cele ure, držijo v roci goreče sveče in molijo, da bi po priprošnji te svete pomočnice božje ne občutile ojštrosti one, ktera je padla na prvo grešnico v zemjskem raju: „Tebe bo mnogo trpljenja zadelo, kedar zanosiš, v bolečinah boš rodila otroke.“ (Gen. 3. 6.).

V tej ladiji so tri slikana okna, prav živih in skladnih barv. Na njih vidiš me-

daljone. Ono na desni altarja sv. Ane nam predstavlja srce Jezusovo; ono z leve ima srce Marijino. Tretje pa, na desni altarja sv. Križa, kaže Jezusa kot dobrega pastirja, ki nosi na rami zgubljeno ovčico. Vse tri nosijo ime dobrotnika Dr. Juraj Žerjaviča (1890.).

x.

S k l e p.

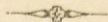
Celih tristo let je, kar Čudodelnica vlada na prestolu bistriškem in deli obilno milostij onim, ki jo obiskujejo in se udano k njej zatekajo. Odbrala si je Marija ta kraj, da bode nevsahljiv studenec dobrot. Kdo bi mogel našteti vse one milijone vernikov, ki so skozi ta tri stoletja od blizu in daleč tukaj pri Čudodelnici pomoči iskali v dušnih in telesnih potrebah? Kdo bi mogel vse

one naštetih, ki so se vrnili polni tolažbe in olajšanega srca izpred njenega prestola, hvaleči jo vse žive dni svojega življenja za prevelike dobrote. Število jednih in drugih je silno veliko. Tu so pregledali slepi, shodili so hromovi, gluhi so zadobili posluh. Tu je v raznih boleznih, ko se je mislilo, da ni nikjer dobiti pomoči, pomagala Marija, in veliko jih je ozdravelo. Ali razun telesnih dobrot je dušnih milostij brez števila, ki so jih mnogi zadobili po priprošnji Matere Božje Bistriške. Eni so zadobili milost spreobrnjenja, drugi odpušcanje grehov po skesani spovedi, in tretji so bili rešeni skušnjav nečistosti.

Od zdavnej se hrani v cerkvi debela knjiga, kjer so naši stari zapisali mnogo dogodkov, iz katerih se jasno vidi moč Marije Bistriške, kako ona svojim otrokom tako rada pomaga. Pa ne samo nekdanj so se tu godili čudeži, godijo se še tudi

dandanes. Vsak posamezen romar bi mogel povedati, koliko je ali on sam, koliko so zadobili njegovi po priprošnji Matere božje Bistriške.

Oj, kolika tolažba je za nas grešnike, podvržene tolikim revam in nevarnostim, da imamo v svoji sredini ono, ktero mati katoliška cerkev imenuje pribežališče grešnikov, zdravje bolnikov, tolažbo žalostnih, pomoč kristjanov. — Častimo torej in hvalimo, bratje in sestre, s celim srcem, z vso dušo pomočnico našo, ki nas tako ljubi, kakor ljubeznjiva mati svojega otroka.

Koliko katoliško ljudstvo čisla in časti Mater Božjo Bistriško, to nam pričuje najbolj romanje toliko vernikov, ki prihajajo vsako leto tija. Iz vseh strani domovine Hrvatske obiskuje že več stoletij pobožno ljudstvo svojo mogočno pomočnico in Mater. Hrvate posnemajo tudi Slovenci in Madjari. Vsi se podvizajo, kdo bi jo srčneje pozdravil in počastil.

Svečanost odpustkov se prične vsako leto o Binkoštih in traja (trpi) do Imena Marije. Najštevilnejši shodi so ob praznikih Marijinih in drugih svetnikov, namreč o Binkoštih, o sv. Petru in Pavlu, o sv. Marjeti, o sv. Jakobu in sv. Ani, na Porcijunkulo, o Veliki Maši in Mali Maši in pa ob Imenu Marije. — Je torej osem velikih shodov, ki trpe vsi po več dnij. Toda niti

jeden dan v letu ne mine, da ne bi več romarjev obiskalo to slavno svetišče.

Vsako leto tu nad stotisuč duš kleči in moli in poje pred čudodelno podobo Matere Božje Bistriške. Dosti veliko število, ki nam od jedne strani kaže znamenitost svetišča Marijinega, od druge pa priča, koliko je še ljubezni do Marije v tej žalostni dobi splošnega nehanja in mlačnosti za vse, kar je sveto in dobro. Vprašajmo se, od kod tolika množina ljudstva in zakaj vre semkaj? Kaj ga zbira v toliki množini ta čas, na tem mestu? Kdo ga budi za toliko vne-manje? Kdo mu daje moči, da se ne plaši nobene nezgode, ne časa, ne znoja, ne solnčne vročine, ne žeje, ne lakote, pač pa vse to prenaša veselega srea? Odgovor: Vse to prenaša iz čiste pobožnosti in prave ljubezni do Matere Božje. — Kdor želi dobiti pravi pojem, pravi zapopadek o navdušenju, s katerim časti katoliško ljudstvo Marijo,

naj pride sèm, naj se prepriča na lastni pogled — in naj pomisli.

Glej divni prizor! Po vseh potih, po vseh stezah vrejo mnogobrojne trume; nosijo križe in zastave; včasih pojejo, potem pa zopet molijo.. Z ene strani vrejo Hrvatje, z druge dohajajo Slovenci. Nekteri potujejo po dva, tri in več dnij. Navadno jih spremljajo njihovi duhovniki, ki radi in veseli prenašajo težave potovanja. Kako bi ne! Vsaj kot častilci Marijini dobro vedo, koliko je naš Odrešenik trpel nedolžno; ker vedó, koliko je Marija prenesla žalosti in bolečin, dasi nedolžna, med tem, ko so naši grehi naša velika krivda in od nas veliko pokore tirjajo. — Ko ugledajo potniki zvonik cerkve Marijine, padejo na kolena in jokajo veselja, ter že od daleč pozdravljajo božjo porodnico. Slednjič so vendar na koncu potovanja, v Bistrici! Potniki ne mislijo na to, da bi si odpočili, marveč podvizajo

se naglo v svetišče Marijino in se s spoštovanjem bližajo njenemu prestolu. Na licu jim je brati nebeška tolažba, da so občutili v srcu bližino Matere božje; klečé in jokajo s pripognjeno glavo, klečé dolgó, klečé utopljeni in se priporočajo Mariji. Oj, kako se čutijo srečne, da so mogli vse svoje želje in bridkosti vsuti v njeno naročje!

Lavretanske litanije.

Gospod, usmili se nas!

Kriste, usmili se nas!

Gospod, usmili se nas!

Kriste, sliši nas!

Kriste, usliši nas!

Bog Oče nebeški,

Bog Sin, Odrešenik svetá,

Bog sveti Duh,

Sveta Trojica, en sam Bog,

Sveta Marija,

Sveta Mati Božja,

Sveta devic Devica,

} usmili se
nas!

} za nas Boga
prosi!

Mati Kristusova,
Mati milosti Božje,
Mati prečista,
Mati brez madeža,
Mati nedolžna
Mati presveta,
Mati ljubeznjiva,
Mati prečudna,
Mati našega Stvarnika,
Mati našega Odrešenika,
Devica modra,
Devica častitljiva,
Devica hvale vredna,
Devica mogočna,
Devica usmiljena,
Devica verna,
Podoba pravice,
Sedež modrosti Božje,
Začetek našega veselja,
Posoda duhovna,
Posoda časti vredna,

za nas Boga prosí!

Posoda vse svetosti,
Skrivnostna roža,
Turn kralja Davida,
Turn slonokosteni,
Hiša zlata,
Skrinja miru in sprave,
Vrata nebeška,
Zgodnja danica,
Zdravje bolnikov,
Pribežališče grešnikov,
Tolažnica žalostnih,
Pomoč kristjanov,
Kraljica angeljev,
Kraljica očakov,
Kraljica prerokov,
Kraljica aposteljnov,
Kraljica marternikov,
Kraljica spoznovalcev,
Kraljica devic,
Kraljica vseh svetnikov,

za nas Boga prosi!

Kraljica brez madeža iz-
virnega greha spočeta,
Kraljica presvetega rož-
nega venca, } za nas Boga
prosi!

Jagnje Božje, ki grehe svetá odjemplješ ;
zanesi nam, o Gospod !

Jagnje Božje, ki grehe sveta odjemplješ ;
usliši nas, o Gospod !

Jagnje Božje, ki grehe svetá odjemplješ ;
usmili se nas, o Gospod !

Kriste, sliši nas !

Kriste, usliši nas !

Oče naš . . . Češena si Marija itd.

MOLITVE.

K presvetemu Rešnjemu Telesu.

(Kedar je izpostavljeno.)

Ÿ. Kruh z nebes si jim dodelil.

R. Kteri ima vso sladkost v sebi.

Molimo.

O Bog! kteri si nam v prečudnem zakramentu spomin svojega trpljenja zapustil, daj nam, te prosimo, svete skrivnosti tvojega telesa in tvoje krvi tako častiti, da sad tvojega odrešenja vedno v sebi čutimo. (Kteri živiš in kraljuješ z Bogom Očetom v edinosti svetega Duha, Bog vekomaj. Amen.)

K presveti Devici Materi Mariji.

Pod tvojo pomoč pribežimo, o sveta Božja porodnica! ne zavrzi naših prošenj v naših potrebah, temuč reši nas vselej

vsih nevarnosti. O častitljiva in blažena Devica, naša gospa, naša srednica, naša besednica, naša pomočnica. S svojim Sinom nas spravi, svojemu Sinu nas priporoči, svojemu Sinu nas izroči.

Ÿ. Prosi za nas, sveta Božja porodnica.

R. Da bomo vredni obljub Kristusovih.

Molimo.

Dodeli nam, svojim služabnikom, prosimo, Gospod Bog! da vedno zdravje na duši in na telesu uživamo, in da bomo po častitih prošnjah presvete Marije vselej device sedanje žalosti rešeni in večnega veselja deležni.

Češena bodi, kraljica.

Češena bodi, kraljica, Mati milosti, življenje, sladkost in upanje naše, bodi češena! K tebi vpijemo zapušeni Evini otroci; k tebi zdihujemo žalostni in objokani v tej

solzni dolini. Oh, obrni tedaj, naša pomočnica! svoje milostljive oči v nas in pokaži nam, po tem revnem življenji Jezusa blaženi sad tvojega telesa: o milostljiva, o dobrotljiva, o sladka Devica Marija!

Ÿ. Prosi za nas sveta Božja porodnica!

Ř. Da bomo vredni obljub Kristusovih.

Molimo.

Vsegamogočni, večni Bog! ki si dušo in telo častite Device Matere Marije, da bi vredno prebivališče tvojega Sina biti zaslužila, s pomočjo svetega Duha pripravil, daj, da bomo, ki se njenega spomina veselimo, po njenih milostljivih prošnjah prihodnjega zlega in večne smrti rešeni.

K sv. Jožefu.

Glejte, zvesti in modri hlapec, ktereга je postavil Gospod čez svojo družino.

in odženi vse hude želje. Daj nam zdravo vreme in dobro letino, skaži milost našim prijateljem in neprijateljem, in obvaruj to duhovnijo z vsemi, kateri v njej prebivajo, kuge, lakote, vojske, ognja, potresa, povodnji, in dodeli milostljivo vsem vernim kristjanom, živim in mrtvim, v nebeškem kraljestvu večno življenje, mir in pokoj. Obvaruj našega papeža I., našega škofa I., našega cesarja I., in vso našo duhovsko in deželsko gosposko, in vso krščansko ljudstvo vsih nadlog in vsega zlega. In tvoj blagoslov pridi z nebes na nas, in bodi vselej nad nami. Po Gospodu našem Jezusu Kristusu, Sinu tvojem, kateri s teboj živi in kraljuje v edinosti svetega Duha, Bog vekomaj. Amen.

Ÿ. Božja pomoč ostani vselej pri nas.

R. Amen.

Oče naš . . . Češčena si Marija . . . (petkrat.)

